

เทศน์เช้า วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๕๗

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะเนาะ เรามาทำบุญกุศล เราจะปลูกต้นธรรม ปลูกธรรมในหัวใจนะ เวลาเราเลี้ยงลูกเลี้ยงหลาน เราอยากให้ลูกหลานเราฉลาด อยากให้ลูกหลานเราเป็นคนดี นี่พูดถึงเรามีความปรารถนาดี ปรารถนาดีเพราะความรักของพ่อของแม่เป็นความรักที่สะอาดบริสุทธิ์ เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เหมือนกัน ถ้าเราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เริ่มต้นจากที่เราไร้เดียงสา เราไร้เดียงสาเรื่องธรรมะนะ แต่เราฉลาดในเรื่องทางโลกเพราะเรามีการศึกษา

เรามีการศึกษา เราศึกษามาเพื่อวิชาชีพ เพื่อหาความสุขใส่ตน แต่ความสุขใส่ตนมันก็ไม่มีความสุขจริง เพราะความสุขอย่างนั้นเป็นความสุขของโลก นี่โลกียปัญญา ปัญญาของโลก โลกมันต้องมีการแสวงหา เพราะคนเกิดมาเป็นญาติกันโดยธรรม มีปากมีท้องเหมือนกัน ทุกคนมีปากมีท้องเหมือนกัน ต้องแสวงหามาเพื่อดำรงชีวิต ดำรงชีวิตไว้ทำไม? ดำรงชีวิตไว้เพื่อให้มันสิ้นอายุขัยไปซะใหม่ การสิ้นอายุขัย ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด แล้วพลัดพรากไปแล้วไปไหนต่อ

แต่ถ้าเรามีสติมีปัญญา เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา สิ่งที่เราศึกษาธรรมะๆ นี่เป็นวัฒนธรรม คุณทางโลกสิ เวลาเขาจะทำธุรกิจการค้า เขามีสินค้าตัวอย่างนะ เวลาเขาทำสินค้าออกไปตลาด เขาก็มีสินค้าตัวอย่างมาแจก มาแจกให้ทดลองใช้ มาแจกให้ได้ลองลิ้มรสว่าสิ่งนั้นมันเป็นประโยชน์ไหม สิ่งนั้นมันมีคุณภาพไหม เห็นไหม เราไปวัดไปวา นี่วัฒนธรรม สิ่งนี้มันเป็นตัวอย่าง ตัวอย่างให้เราเปรียบเทียบ

ถ้าตัวอย่างให้เปรียบเทียบนะ เราเปรียบเทียบว่าสิ่งที่เราอยู่ทางโลก เราแสวงหามาเพื่อปรารถนาความสุขๆ มันจะเป็นความสุขจริงได้หรือเปล่า มันเป็นความพอใจ มันเป็นค้นหาความทะยานอยาก ถ้าสมความปรารถนามันก็มีความสุขชั่วคราวๆ เท่านั้นแหละ นี่เรื่องของโลก แต่ความจริงมันเป็นสมมุติ คำว่า “สมมุติ” มันเกิดชั่วคราว สรรพสิ่งนี้เป็นอนิจจัง คำว่า “อนิจจัง”

มันมีอยู่ของมัน แต่มันไม่แน่นอน มันอนิจจัง สิ่งที่เราได้มามันจะมีอยู่กับเราตลอดไปได้ไหม มันเป็นสมมุติ สมมุติอันหนึ่ง แล้วชีวิตนี้เป็นสมมุติใหม่ ชีวิตเป็นสมมุติ โลกนี้เป็นโลกสมมุติ นะ กามภพ รูปภพ อรูปภพ

แต่สังขารที่เราจะปลุกขรรคมๆ ปลุกขรรคมขึ้นมา เห็นไหม คุณติ เวลาเขาทำไร่ไถนาของเขา เขาจะปลุกต้นไม้ของเขา เขาจะทำไร่ไถนาของเขาเพื่อพืชผลทางการเกษตรของเขา เขาต้องดูแลรักษา แล้วคนที่มีความชำนาญเข้าไป เขาชำนาญของเขา เขารักษาของเขาได้ง่าย

นี่ก็เหมือนกัน เรามาวัดมาว่า เราจะปลุกขรรคมของเรา ปลุกขรรคมของเรามันปลุกมาที่ไหนล่ะ? มันปลุกขึ้นมาจากหัวใจนะ คุณติ การเสียดสละทานๆ แม้แต่การไปวัดไปวา ในโลกปัจจุบันนี้ เขาพูดถึงเรื่องโลก เรื่องโลกมันมีการแลกเปลี่ยน ธุรกิจการค้ามันต้องมีการแลกเปลี่ยนกัน มันไม่มีสิ่งใดสูญเปล่า แล้วเราไปวัดไปวา ไปเสียดสละ มันได้ประโยชน์อะไรขึ้นมา มันเสียดสละไปมันได้สิ่งใดมา มันได้สิ่งใดมา? ได้บุญกุศลมา

คำว่า “บุญกุศล” เห็นไหม เราเสียดสละวัตถุไป วัตถุใครเป็นคนเสียดสละมัน? จิตใจเป็นคน ที่เสียดสละ จิตใจเป็นคนคิด จิตใจเป็นคนทำ จิตใจเป็นคนคิด จิตใจเป็นคนทำนะ สิ่งที่ได้มาคือ เจตนา เข้าถึงหัวใจของเรา ถ้าเข้าถึงหัวใจของเรา สิ่งนี้มันเป็นที่พึ่งอาศัย ที่พึ่งอาศัยที่ไหน

ที่พึ่งอาศัย เห็นไหม เวลามันว่าแห้ว มันเร่ร้อน จิตใจมันทุกข์มันยากของมัน ถ้ามันมีบุญกุศลเป็นที่พึ่ง มันอบอุ่นใจของมันนะ มันมีบุญกุศลเป็นที่พึ่ง มันเป็นสมมุติใหม่? มันเป็นอามิสองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระอานนทนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน “อานนท เชบบอกเขานะ ให้ปฏิบัติบูชาเราเถิด ปฏิบัติบูชาเราเถิด อย่างบูชาเราด้วยอามิสเลย”

ทั้งที่อามิสเราก็อยากบูชา แล้วบูชาด้วยอามิส โลกเขาทำกันไม่ได้ ถ้าเราแสวงหา เราทำมาเพื่อบูชาๆ แล้ว บูชาอะไร? ก็บูชาเพื่อเป็นวัฒนธรรมประเพณีไง แต่ถ้าเราจะปลุกขรรคมๆ ขึ้นมา เราต้องมีสติ มีความเชื่อ เวลาเราศึกษาๆ เวลาคนประพฤติปฏิบัติก็กลัวจะหลงทาง เวลาปฏิบัติขึ้นมาก็กลัวจะผิดพลาดขึ้นไป เห็นไหม ศึกษาพระไตรปิฎก พระไตรปิฎกก็สาธุ! เป็นธรรมเนียมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทุกคนก็ศึกษาได้ พอศึกษาได้ ศึกษาทางวิชาการ มันก็เป็นเรื่องโลก คุณติ การศึกษามันก็ใช้สมองทั้งนั้นแหละ

แต่เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา สมองก็คิด ถ้าสมองเป็นเรา ความคิดเป็นเรา สรรพสิ่งเป็นเรา โลกนี้เป็นเรา ความสุข-ความทุกข์เป็นเรา แต่เราจะปฏิบัติ เราก็ต้องรักตัวเราเอง เราก็อยากได้ความดีทั้งนั้นแหละ ทุกคนอยากได้ของดี ทุกคนไม่อยากได้ของปลอมหรือก แต่เวลาปฏิบัติไปทำไมล้มลุกคลุกคลาน ศึกษามาแล้วก็มีความรู้แล้ว นี่ความรู้ของโลก โลกคืออะไร? โลกคืออวิชชา ปฏิสนธิจิต ปฏิสนธิจิตเพราะมีอวิชชาถึงได้เวียนว่ายตายเกิด

พอเวียนว่ายตายเกิด อวิชชาคือความไม่รู้ คือความสงสัย พอศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันแจ่มแจ้ง แจ่มแจ้งในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ครั้นรู้ธรรมขึ้นมาเองโดยชอบ แล้ววางธรรมวินัยนี้ไว้ แล้วเราก็ไปศึกษาความแจ่มแจ้งขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เราเองเป็นคนสงสัย เพราะเรามีอวิชชา เรามีความไม่รู้ในหัวใจ พอศึกษาขึ้นมา นี่ศึกษาวัฒนธรรมประเพณี นี่สินค้าตัวอย่างไง เป็นความจริงขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้ววางธรรมวินัยนี้ไว้ ทฤษฎีนี้เป็นความจริง

แต่เราศึกษาขึ้นมาแล้ว ศึกษาแล้วเราว่าเรารู้แล้ว ศึกษามาเป็นปริยัติ ว่าเราปฏิบัติแล้วเรากลัวจะหลงทาง ปฏิบัติแล้วจะไปไม่ได้ เห็นไหม เราจะปลุกธรรมๆ เราจะปลุกความจริงขึ้นมาในหัวใจของเรา บ่มเพาะมันขึ้นมาให้เป็นหน่อพุทธะ ให้มันมีความรู้แจ้งในหัวใจของเรา ถ้ามันรู้แจ้ง มันรู้แจ้งที่ไหนล่ะ

รู้แจ้ง เห็นไหม การศึกษามาแล้ว เวลาหลงตาทำนไปหาหลวงปู่มัน “มหา มหาเรียนมาถึงเป็นมหา ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันเป็นแจ่มแจ้งในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ชำระล้างกิเลส ได้ฆ่าพญามาร”

“มารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริของเรา เราจะไม่ดำริถึงเจ้า เจ้าจะเกิดในหัวใจเราไม่ได้อีกเลย” นี่มันฆ่าตายหมดแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฆ่ามารตายหมดแล้วมันจะมีความสงสัยในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไหม แล้ววางธรรมวินัยนี้ไว้ แล้วเราก็ไปศึกษาเพื่อความรู้ความเห็นของเรา

เวลาศึกษามาแล้ว คุณติ เวลาไปหาหลวงปู่มัน หลวงปู่มันบอกเลยนะ บอกว่า เราศึกษามาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดได้ศรัทธาไว้ มันเป็นความจริงขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาหรือสัตว์ชั้นสัตว์ เราก็ต้องมีมรรคมี

ผล รื้อสัตว์บนสัตว์ในหัวใจของเรา เราจะปลุกธรรมในหัวใจของเรา จะรื้อสัตว์บนสัตว์ จะทำลายอวิชชาในหัวใจของเรา เราต้องมีความประพฤติปฏิบัติเป็นความจริงของเรา

ฉะนั้น ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดใส่ศีรษะไว้เป็นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันไม่ใช่ของเรา ไม่ใช่ของเรา ทฤษฎีเป็นธรรมวินัย เป็นการชี้แนะ ถ้ามันเป็นความจริง ความจริงเราศึกษามา แล้วเรามีอวิชชา เรามีความสงสัยแน่นอน เรามีความสงสัยแน่นอน เราต้องซื่อสัตย์กับตัวเราเอง เราจะปลุกธรรมขึ้นมา เราไม่ได้ปลุกกิเลส เราไม่ได้ไปฉกฉวยของใครมา เราจะไม่เอาสินค้าตัวอย่างของใครมาว่าเป็นของของเรา เป็นของตัวอย่างๆ ตัวอย่างเพื่อให้ลองใช้ ลองใช้แล้วได้ประโยชน์แล้วเราจะเอาความจริง

เอาความจริง เห็นไหม คุณติ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดใส่ศีรษะไว้เป็นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทฤษฎีนี้เป็นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า วางไว้ก่อน แล้วใส่ลิ้นชักไว้ แล้วล็อกกุญแจไว้ อย่าให้มันออกมา เพราะเวลาปฏิบัติไปแล้วมันจะคาบมันจะหมาย “พระพุทธเจ้าว่าอย่างนั้น เราก็ปฏิบัติมาถึงครึ่งทางแล้ว เราชวนขวยอีกนิดหนึ่ง มันก็จะถึงปลายทางแล้ว”

ปลายทาง นี่ไง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระอานนทนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะนิพพาน พระอานนทเสียใจมาก เป็นพระโศดาบัน ยังต้องการคนชี้นำอยู่นะ เวลาไปตามพระอานนทมานะ “อานนท เราบอกเธอแล้วไม่ใช่หรือ สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นต้องดับเป็นธรรมดา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพานในคืนนี้ เธอไม่ต้องเสียใจไปเลย เพราะเธอได้อุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอนาคตที่จะมีอุบัติขึ้นมา ถ้ามีผู้ใดมาอุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ไม่มีใครทำเกินกว่าพระอานนทที่ได้หรือ ไม่มีใครทำเกินกว่าเธอไปได้ เธอทำด้วยความศุขของเธอแล้ว เอตทัคคะแล้ว ฉะนั้น ด้วยบุญกุศลอันนี้ เรานิพพานไปอีก ๓ เดือนข้างหน้า เขาจะมีการสังคายนา เธอจะได้เป็นพระอรหันต์ในวันนั้น”

นี่เป็นพระอรหันต์วันนั้น เห็นไหม พระอานนทก็บอก ถึงวันนั้นนั่งภาวนาเลย เพราะว่าพระกัสสปะจะทำสังคายนา ต้องการพระอรหันต์ ๕๐๐ องค์ นิมนต์แล้ว ๔๕๕ องค์ รอพระอานนท พระอานนทบอกองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกเราจะเป็นพระอรหันต์วันนั้น เห็นไหม นี่คาดหมายไป องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าจะ เป็น คิดถึงแต่คำพูดขององค์

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คิดถึงคำพยากรณ์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าเราจะได้ เราจะเป็น เราจะได้ เราจะเป็น มันเป็นคำพูดขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใช่ไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพยากรณ์ไว้ใช่ไหม แล้วความจริงของแต่ละ มรรคผลในใจของตัว มันเกิดขึ้นมาไหมล่ะ...มันก็คิด

นี่ไง พอมันคิด มันต่อสู้กันทั้งคืนเลย ต่อสู้ ความคิด ความวิตกกังวลว่ามันจะได้ มันจะไม่ได้ มันจะเป็น จะไม่เป็นอยู่อย่างนั้นแหละ จนสุดท้ายแล้ววาง วางเลขนะ เฮ้อ! วางแล้ว ขอฟักก่อน มันเต็มทีแล้ว มันเหนื่อยเต็มทีแล้ว เดี่ยวพักแล้วเดี๋ยวจะมาภาวนาใหม่ พอ เฮ้อ! วาง พอเอนตัวลงจะนอน มันปล่อยหมด อันนี้ก็เป็นความจริงของพระอานนท์แล้ว เป็นความจริงของพระอานนท์

เวลาหลวงปู่มันท่านบอกหลวงตา สิ่งที่ศึกษามาๆ เป็นกรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เกิดใส่ศีรษะไว้ แล้วใส่ลิ้นชักไว้ ลั่นไว้ก่อน อย่าไปวิตกกังวล เดี่ยวจะครึ่งทาง เดี่ยวจะปลายทาง มันวิตกกังวลไปหมด มันคิดของมันไป

ความวิตกกังวลใส่ลิ้นชักไว้ แล้วเราปฏิบัติมันไป เพราะเวลาปฏิบัติแล้วมันจะมาขัด มันจะมาแย้ง มันเป็นอดีตอนาคต มันจะคาด มันจะหมาย มันจะวิตกกังวล เพราะนั่นกรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อันนี้เป็นกรรมของเรา เราทำแล้วมันจะสมประโยชน์-ไม่สมประโยชน์ มันวิตกกังวลไปหมด เห็นไหม ให้วางไว้ๆ แล้วทำตามความเป็นจริง

เราจะปลุกธรรมๆ เราจะปลุกธรรม วางไว้ แล้วพยายามกำหนดอานาปานสติ พุทธานุสติ มรณานุสติ พยายามรักษาใจเราไว้ เราจะปลุกธรรม จะปลุกลงที่ไหน เราจะปลุกธรรมนะ เราจะปลุกธรรมบนหัวใจของเรา เราจะไม่ปลุกธรรมในธาตุ ๔ ไม่ใช่ปลุกธรรมบนร่างกาย บนเนื้อของเรา กระดูกของเรา เราจะไม่ปลุกธรรมบนสิ่งที่เป็นวัตถุธาตุที่มันจะอยู่ในโลกนี้ เราจะปลุกธรรมที่หัวใจ ที่ความรู้สึก เพราะความรู้สึก ปฏิสนธิจิตเวียนว่ายตายเกิด เกิดนี้ก็ปฏิสนธิจิตมาเกิดในใจ ในครรภ์ ในน้ำคร่ำ ในโอปปาติกะ กำเนิดของจิต จิตมันอุบัติขึ้นมาเกิดเป็นเรา แล้วเวลาประพาศปฏิบัติขึ้นมา เรามีสติมีปัญญาก็เข้ามาสู่จิต สิ่งที่แบกรับภาระ ที่ความรู้สึกนึกคิดมันบีบคั้นหัวใจ

เราเป็นศากยบุตรพุทธชินโรส เราเป็นบริษัท ๔ เรามาศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ศึกษามาแล้ว ศึกษาแล้ววางไว้ นั่นเป็นปริยัติ นั่นเป็นทฤษฎีที่เราศึกษาแล้ว ถ้าเราปฏิบัติขึ้นมา เราปฏิบัติ เราพยายามทำจริงขึ้นมา

เราบอกว่า เราจะปฏิบัติ ถ้าเราไม่ศึกษาแล้วมันก็จะหลงทาง มันจะหลงทาง มันจะผิดพลาดไป มันจะได้ของปลอมขึ้นมาเพราะว่าเราจะคิดไปเอง

แต่เวลาไปคิดถึงธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันไปวิตกวิจารณ์ ไปยึดมั่นถือมั่น พยายามถือปฏิบัติให้เป็น มันก็ไม่เป็นขึ้นมา เพราะอวิชชามันล่อหลอก มันมีรอยต่อรอยต่อระหว่างกิเลสกับธรรม มันมีรอยต่อแล้วมันเป็นไปไม่ได้ เราต้องพยายามพุทโธๆ ให้กิเลสมันสงบตัวลง

พอจิตมันจริง จิตมันจริงคืออะไร? จิตมันจริงคือสัมมาสมาธิจริง จิตจริงคือจิตเป็นอิสระจริง จิตจริง จิตเป็นอิสระภาพจริง จิตจริงคือมันไม่มีอวิชชา คือไม่มีความสงสัยในตัวของมันนะ ไม่มีความสงสัย นี่ก็เป็นสิทธิ์ของจิตใจ เป็นสิทธิ์ของความรู้สึกทุกๆ ดวงใจ ทุกดวงใจมีสิทธิ์เสรีภาพอย่างนี้ทั้งหมดเลย แต่จิตแต่ละดวงมันเป็นพันธุกรรม คือว่ามันอ่อนด้อย มันปานกลาง มันเข้มข้นด้วยอำนาจวาสนาบารมี มันเข้มข้นไปด้วยกิเลส มันอ่อนด้อยไปด้วยกิเลส กิเลสหนา กิเลสกลาง กิเลสอย่างหยาบ ปัญญาอย่างหยาบ อย่างกลาง อย่างละเอียด คนเราจิตนิสัยมันไม่เหมือนกัน พอไม่เหมือนกัน ถ้าเราพุทโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ มันจะสงบตัวเข้ามาเป็นสัจจะ เป็นความจริง ถ้าจิตเป็นความจริง เห็นไหม เราจะปลุกธรรม

นี่ไง เขาทำอะไรไถนา เขาหาที่ดินของเขา เขาต้องมีไร่นาของเขา เขาถึงทำประโยชน์ของเขา เราจะทำของเรา เราหาใจเราไม่เจอ เราหาใจเราไม่เจอ เราไม่รู้จักเราเลย แต่เรารู้จักกรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรารู้จักในพระไตรปิฎก เราพูดธรรมได้ปากเปียกปากแฉะเลย เราอธิบายธรรมให้เทวดาฟังยังได้เลย เทวดา อินทร์ พรหมมา กูสอนได้หมดเลย แต่ไม่รู้ว่ามันมาจากไหน แต่ก็จำมาไง นี่จำมาเห็นไหม

เทิดใส่ศิระไว้ แล้วลั่นกุญแจไว้ อย่าให้ออกมา แล้วทำของเราเป็นความจริงขึ้นมา เราจะปลุกธรรมๆ ของเรา ทำสัมมาสมาธิให้เกิดขึ้นแล้วฝึกหัดใช้ปัญญา ถ้ามันเกิดปัญญาไป เราจะมหัสจรรย์ไปทั้งนั้นนะ คุณติ ของเราหาย เวลาของเราหาย เราอึดอัดนะ หาอย่างไรก็ไม่เจอ หา

อย่างไรก็ไม่เจอ พอเราไปเจอ ความรู้สึกมันแตกต่างกันไหม ความรู้สึกนึกคิดของหายที่เรา
เสียใจมาก แต่เวลาพอเราไปเจอ มัน โปรง มัน โลง โงงหมดเลย

นี่ก็เหมือนกัน เวลาจิตมันสงบขึ้นมา โอ้โฮ! มันชัดเจน นี่ปัจจุตัง สันติภูมิกโก มันรู้ของมัน
มัน เห็นของมัน มัน เป็นสัมมาสมาธิ มันมีสติปัญญาบริหารจัดการได้ เวลามันออกไปใช้
ปัญญา อ้อ! ภาวนามยปัญญามันเป็นแบบนี้เนาะ ไอ้ที่เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้ามา พยายามจำ พยายามจะศึกษาจะให้มันเข้าใจ มันไม่เคยเข้าใจเลย พอศึกษามา
มันว่าจะเข้าใจว่าจะรู้ แต่มันก็มีความสงสัยว่าจะเข้าใจว่าจะรู้ มันก็ยังวิตกกังวล

แต่เวลาปัญญามันเกิดขึ้น อ้อ! มันชัดมันเจน อ้อ! เราจะปลุกธรรม นี่ธรรมมันเกิดแล้ว สติ
ธรรม สมาธิธรรม ปัญญาธรรมมันเกิดอย่างนี้ มันเกิดอย่างนี้

ถ้ามันเกิดอย่างนี้เนาะ เวลามันเสื่อมไป มันเสื่อมไปเพราะอะไร เพราะมีสัมมาสมาธิเป็น
พื้นฐาน จิตเป็นความจริงเป็นพื้นฐาน พอมันเสื่อมไปมันก็จะมปลอมไป เสื่อมไป สมุทัยมันก็เข้า
มาครอบงำ พอมันเสื่อมไปมันก็เกิดต้นหากความทะยานอยากไป มันก็คาดหมายเอาไป มันก็อยาก
ให้ได้ตั้งใจไป นี่มันเสื่อม มันเสื่อมเพราะเหตุนี้ไง

พอเสื่อมเพราะเหตุนี้ เราก็พุทโธๆ เอาอย่างนี้ให้มันหลุดออกไป ให้มันวางออกไปจาก
ปฏิสนธิจิต วางออกไปจากจิต จิตมันก็สงบเข้ามา มันก็มีกำลังเข้ามา พอสงบมันก็มีกำลัง พอมี
กำลังก็ใช้ปัญญาต่อเนื่องไปๆ พัฒนาต่อเนื่องไป

ปลุกธรรมขึ้นมา เห็นไหม จากหน่ออ่อน มันเจริญเติบโตขึ้นมา เราจะบำรุงรักษา เราจะ
ไม่ให้มันเป็นโรคเป็นภัย ไม่ให้สัตว์ร้ายมันมากัดมากินของเรา นี่ไง การภาวนาของเรา ครูบา
อาจารย์ท่านถึงหาที่สงบสงัด แล้วให้หมู่คณะเป็นสัปปายะ ถ้าหมู่คณะใครจะภาวนา เห็นไหม
หลบๆ หลีกๆ กัน อย่าทำเสียงกระทบกระเทือนกัน นี่หัวใจ หัวใจของนักปฏิบัติมันเห็นใจกัน
หัวใจของนักปฏิบัติมันซาบซึ่งต่อกัน ถ้ามันซาบซึ่งต่อกันมันทำความพอดีของมันอย่างนี้ นี่เรา
จะปลุกธรรม

สิ่งทางโลกมันก็เป็นทางโลก เราปฏิบัติไม่ได้นะ เราปฏิบัติไม่ได้เพราะเราเกิดเป็นคน
สัตว์สังขมมันต้องอยู่ด้วยกัน แต่เราต้องฉลาด ฉลาดหาทางแยกแยะ ฉลาดเอาตัวรอด เวลาเรา
ประพฤติปฏิบัติเราก็หลีกเร้นของเรา เราต้องฉลาด เราฉลาดเอาตัวรอดได้ก่อน หัดว่ายน้ำให้เป็น

ว่าน้ำให้แข็งแรง ว่าน้ำแข็งแรงแล้วเห็นคนจมน้ำแล้วค่อยๆ โยนเชือกโยนผ้าให้เขาจับแล้วดึงขึ้นมา เราว่าน้ำเป็นแล้วเราจะช่วยเหลือคนจมน้ำได้ เราว่าน้ำไม่เป็น เห็นคนจมน้ำ อยากช่วย กระโดดลงไปเลย กอดกันจมน้ำตายหมด เพราะด้วยความอยากช่วยเขา ด้วยการว่าน้ำยังไม่เป็น เอาตัวรอดยังไม่ได้

เราหัดว่ายน้ำ หัดว่ายน้ำให้เป็น แล้วฝึกหัดให้แข็งแรง ฝึกหัดให้รู้ถึงเหตุถึงผล แล้วเวลาเราจะช่วยเหลือเขา เราหาวัตถุให้เขายึด แล้วเราดึงเขาขึ้นมา เห็นไหม เราหัดเรา เราทำตัวเราให้เป็นความจริงขึ้นมา มันเป็นสัจจะ เป็นความจริงอย่างนี้

“จากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่ง”

ถ้าใจดวงหนึ่งยังมีคอบอด ใจดวงหนึ่งยังไม่รู้จักทาง มันจะจูงเขาไปได้อย่างไร คนตาบอด จูงคนตาบอดมันจะไปไหนล่ะ เราต้องเปิดตาเราให้ได้ เราจะปลุกธรรมขึ้นมา เปิดหัวใจของเรา การเปิดหัวใจของเรา วิธีการเปิด เราจะสอนเขาด้วยวิธีการนี้แหละ เพราะเราเปิดใจของเราด้วยวิธีการของเรา ด้วยมรรคของเรา ด้วยศีล ด้วยสมาธิ ด้วยปัญญา ด้วยประสบการณ์ของเรา ถ้าเราไม่เปิดตาของเรา เราจะไปเปิดตาคนอื่นได้อย่างไร ถ้าเราไม่เปิดตาของเรา เราไม่เปิดตาให้เห็นก่อน วิธีการเปิดตายังเปิดขึ้นไม่ได้ แล้วจะไปบอกให้ใครเปิดตาได้อย่างไร เราต้องเปิดตาของเรา รักษาของเรา ให้เป็นความจริงของเราขึ้นมา มันถึงเป็นความจริงในหัวใจของเรา เอวัง